

ایمنی در کشاورزی

زمانیکه ایمنی و بهداشت حرفه ای در قرن ۱۹ برای حفظ سلامت کارگران بخش صنعت که در معرض حوادث و بیماریه‌ای شغلی قرار داشتند توسعه می یافت، کشاورزی حرفه ای ساده و ایمن تصور می شد که نیازی به مراقبتهای بهداشتی خاصی نداشت. ولی با رشد مکانیزاسیون و استفاده از

ادوات و تجهیزات کشاورزی استفاده از مواد شیمیایی و کودها از اوایل قرن بیستم زمینه ساز بروز حوادث و بیماریهای شغلی در این بخش شده است. از این رو

مراقبتهای بهداشت حرفه ای به عنوان عکس العملی در این راستا آغاز گردید و در سال ۱۹۶۲ در

کمیته مشترک **WHO** و **ILO** بهداشت حرفه ای در کشاورزی به عنوان یک زمینه کاری جدید مطرح گردید.

ایمنی و بهداشت کشاورزی سرعت در کشورهای صنعتی گسترش یافت و برنامه های خاصی برای مراقبتهای بهداشتی در این بخش تدوین شد. اما علی رغم اهمیت زیاد کشاورزی در چرخه اقتصادی کشورهای در حال توسعه، مشکلات اقتصادی این کشورها اثرات سوئی بر پیش بینی و تامین خدمات رفاهی و اجتماعی بویژه مراقبتهای بهداشت حرفه ای و آموزش در این بخش داشته است. بر اساس تعریف ارائه شده در چهارمین گزارش کمیته مشترک **WHO** و **ILO** در خصوص بهداشت حرفه ای به کلیه فعالیتهای مرتبط با کاشت، داشت و برداشت، دامپروری، پرورش گل و گیاه و نگهداری باغات کشاورزی اطلاق می شود.

لزوم مراقبتهای بهداشت حرفه ای برای کشاورزان

تولید محصولات کشاورزی اساساً به قدرت و توان جسمی کشاورزان بستگی دارد. لذا بهره‌وری مطلوب در این بخش بشدت متأثر از سلامتی نیروی کار خواهد بود. کشاورزان بر اساس نوع فعالیت کشاورزی، میزان استفاده از ادوات و تجهیزات کشاورزی و کاربرد سموم و آفت‌کشها در معرض خطرات خاص شغلی قرار دارند. این مسئله اهمیت وجود تدابیری خاص جهت پیشگیری از بیماریها و حوادث ناشی از کار در این بخش را مشخص می‌سازد

خطراتی که کشاورزان در معرض آنها قرار دارند

۱- خطرات فیزیکی

۲- خطرات شیمیایی

۳- خطرات بیولوژیکی

۴- خطرات ارگونومیکی

خطرات فیزیکی

۱ ۱- مواجهه با اشعه خورشید

مواجهه با اشعه ماوراء بنفش خورشید ضمن پیری زودرس پوست ممکن است سرطان پوست را موجب گردد. اثرات زیانبار نور خورشید خاصیت تجمعی داشته و هر چه مواجهه پوست با نور آفتاب

بیشتر باشد خطر ابتلاء به سرطان پوست افزایش خواهد یافت. از آنجائیکه سر و صورت، پشت دستها و ساعد بیشتر در معرض آفتاب قرار دارند لذا سرطان پوست در این اندامها شایعتر است و به منظور پیشگیری از اثرات سوء اشعه خورشید باید از لباس و کلاه به همراه کرم های محافظتی استفاده نمود و در صورت امکان مواجهه با نور خورشید را به حداقل رساند.

۴ ۱ گرما

گرما با افزایش تعریق موجب از دست رفتن املاح بدن، کاهش توانایی انجام کار و در نهایت به خطر افتادن سلامتی می شود و با استمرار آن به گرمزدگی منتهی می شود. گرمزدگی عارضه بسیار خطرناکی است که نیاز به اقدامات فوری پزشکی دارد. به منظور پیشگیری از گرمزدگی مصرف زیاد نمک، نوشیدن مقادیر کافی آب همراه پرهیز از مواجهه با گرما و فعالیت بدنی سنگین توصیه می شود.

۴ ۱ سرما

مواجهه با سرما بویژه در آب و هوای بارانی و طوفانی بدلیل کاهش دمای مرکزی بدن ممکن است خطرناک است و در چنین شرایطی باید از لباسهای مناسب و گرم استفاده نمود.

۴ ۱ سر و صدا و ارتعاش

کار بر روی برخی از ماشین آلات، کشاورز را با ارتعاش کل بدن مواجه می کند سر و صدای ماشین آلات نیز می تواند خطر افت شنوایی را در کشاورزان دنبال داشته باشد.

۲ - خطرات شیمیایی

استفاده روزافزون از مواد شیمیایی، سموم، آفت کشها و کودها در کشاورزی به همان نسبت که به افزایش تولید محصولات کمک کرده افزایش مسمومیت ها، بیماریها و حوادث را هم دنبال داشته است.

به منظور پیشگیری از حوادث ناشی از سموم مواد شیمیایی رعایت نکات زیر توصیه می شود:

- پیش از استفاده از مواد شیمیایی مطالعه دستورالعمل سازنده ضروری است.

- هنگام استفاده از مواد شیمیایی از وسایل حفاظتی مناسب استفاده نمایید.

- پس از استفاده از مواد شیمیایی قسمت‌های آلوده بدن باید حتما شسته شوند.
 - محل نگهداری سموم باید دور از دسترس اطفال باشد.
 - برای نگهداری سموم باید از ظروف برجسب دار و اصلی خود سم استفاده نمایید.
 - از مصرف مواد غذایی و استعمال دخانیات در محل سمپاشی باید خودداری کرد.
 - به هیچ وجه از ظروف سموم نباید برای نگهداری آب یا غذا استفاده کرد.
- از دیگر آلودگی‌هایی که کشاورزان را در معرض قرار می دهد می توان به گرد و غبار و گرده گیاهان که در برخی از افراد ایجاد آلرژی یا حساسیت می کند اشاره نمود.

خطرات بیولوژیکی

کشاورزان در معرض طیف گسترده ای از موجودات زنده از ویروس ها تا پستانداران قرار دارند که عوارض این مواجهه شامل گزش ها، گازگرفتگی، تحریکات، عفونتها و بیماریهای مختلف است. برخی از این مخاطرات از جمله گزش حشرات، نیش مار، گازگرفتگی حیوانات، و وارد کردن ضربه از سوی حیوان را می توان با اتخاذ تدابیری و استفاده از وسایل و لباسهای حفاظتی پیشگیری کرد.

خطرات ارگونومیک

با گذشت بسیاری از فعالیتهای کشاورزی تغییر چندانی نکرده است. هنوز بسیاری از فعالیتهای کشاورزی نیاز به توانایی جسمی زیاد دارند. کار مزرعه همچنان در یک وضعیت بدنی خمیده انجام می گیرد. کشاورزان اشیاء و مواد سنگین را با وضعیت بدنی خمیده جابجا می کنند و یا بطور مداوم و مکرر از دستها و مچ استفاده می کنند. ماشین آلات وارداتی به کشورها اغلب متناسب با جمعیت کاری طراحی و ساخته نشده اند. بنابراین وضعیت نامناسب بدنی از قبیل خم شدن، چرخش کمر، زانو زدن بصورت چمباتمه نشستن همچنان شایع است.

فعالیتهای جسمی سنگین به همراه وضعیت های بدنی نامناسب در کشاورزی، فرد را در معرض اختلالات اسکلتی عضلانی از قبیل آرتريت لگن، زانو، کمردرد، درد اندامهای فوقانی و سندرم دست-

بازو قرار می دهد. این عوارض اغلب می تواند ناتوان کننده بوده و منجر به محدود کردن فعالیت کشاورز، کاهش راندمان تولید شوند.

برخی توصیه های ارگونومیکی به منظور پیشگیری از مشکلات اسکلتی عضلانی در کارهای کشاورزی عبارتند از:

- وضعیت بدنی خود را بطور مداوم تغییر دهید و هیچ وقت بطور ثابت از یک وضعیت بدنی ایستاده یا نشسته استفاده نکنید.
- برای بلند کردن اشیاء آنها را در ارتفاع دست و شانه قرار دهید. از بلند کردن بارهایی در سطح زمین یا بالاتر از ارتفاع شانه ها خودداری کنید.
- در صورت امکان از چرخ دستی برای جابجایی استفاده کنید.
- از برداشتن بار بیش از ۲۳ کیلوگرم خودداری کنید.
- از خم کردن کمر اجتناب کنید. چنانچه انجام کار بصورت خمیده اجتناب ناپذیر است از نفرات بیشتر همراه با چرخش کاری استفاده کنید.
- از خم کردن مچ دستها خودداری کنید سعی کنید از آنها در حالت صاف استفاده کنید.

با توجه به نقش و اهمیت کشاورزی در اقتصاد ملی و با توجه به اینکه مراقبتهای بهداشتی یک خدمت بشردوستانه و انسانی است مراقبتهای بهداشتی در کشاورزان باید بعنوان یک اولویت مهم توسعه در کشاورزی محسوب شود. لذا در زمینه نیاز سنجی به مراقبتهای بهداشت حرفه ای باید آموزش های لازم به نیروهای بهداشت حرفه ای برای تحقیق درباره بهداشت کشاورزی ارائه شود. این آموزش باید در مراکز تربیت نیروهای بهداشت حرفه ای و نیز کلیه گروه های بهداشت صورت گیرد.

تهیه شده توسط: واحد آموزشگاه بهورزی همدان